

Wspólne priorytety dotyczące aktu w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym

Computer & Communications
Industry Association
Open Markets. Open Systems. Open Networks.

Przygotowywany przez Unię Europejską **akt w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym (Circular Economy Act)** stanowi dużą szansę na przyspieszenie transformacji Europy w kierunku gospodarki czystej, konkurencyjnej i zasobooszczędnej. Jako wiodące stowarzyszenia branżowe, reprezentujące zróżnicowaną społeczność producentów sprzętu elektrycznego i elektronicznego (EEE), w pełni popieramy nadrzędne cele ustawy oraz deklarujemy zaangażowane partnerstwo w tych działaniach.

Szczególnie cieszy nas, że ustawa koncentruje się na kluczowych czynnikach wspierających rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym. Należą do nich m.in.: ułatwienie swobodnego przepływu surowców wtórnych i produktów z recyklingu, poprawa dostępu do wysokiej jakości materiałów pochodzących z odzysku, obniżenie kosztów surowców dla zrównoważonej produkcji, uproszczenie przepisów dotyczących odpadów elektronicznych, wprowadzenie jasnych kryteriów określających „koniec cyklu życia odpadów” oraz stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych modeli biznesowych opartych na obiegu zamkniętym.

Aby zapewnić skuteczność i opłacalność przyszłych polityk oraz przepisów, zidentyfikowaliśmy sześć kluczowych wyzwań i przedstawiliśmy praktyczne rozwiązania.

1. Wyzwania regulacyjne i potrzeba równych warunków działania w gospodarce o obiegu zamkniętym

Wyzwanie:

Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwłaszcza w sektorze EEE, napotyka poważne bariery wynikające ze **złożonych przepisów i ograniczeń rynkowych**. Nakładające się regulacje, wysokie obciążenia administracyjne oraz rozbieżne wdrożenia krajowe **hamują innowacje i osłabiają konkurencyjność przedsiębiorstw**.

Zmiany w przepisach dotyczących chemikaliów, choć wprowadzane niezamierzenie, **utrudniają ponowne wykorzystanie i recykling materiałów poprzez zakazy obejmujące powszechnie stosowane substancje**. Mimo że ESPR jest cennym narzędziem, jego niewłaściwe dostosowanie do obowiązujących regulacji może skutkować nakładaniem się przepisów.

Co więcej, brak zachęt dla konsumentów i osób zajmujących się zamówieniami publicznymi oraz bariery fiskalne i regulacyjne — takie jak podwójne opodatkowanie, niezharmonizowane wymogi sprawozdawcze w zakresie EPR oraz złożone procedury transgranicznego przemieszczania odpadów — **spowalniają rozwój konkurencyjnego rynku o obiegu zamkniętym**.

Proponowane działania:

Konieczne jest **dwutorowe podejście**, tzn. z jednej strony **uproszczenie przepisów**, z drugiej **stworzenie sprzyjającego środowiska gospodarczego**, które zapewni uczciwą konkurencję i wysoką efektywność.

Opowiadamy się za:

- **uproszczeniem i harmonizacją przepisów** na poziomie UE (najlepiej w formie rozporządzeń),
- **usunięciem przestarzałych regulacji**,
- **ustaleniem jasnych i realistycznych harmonogramów wdrażania**,
- **ograniczeniem obciążeń administracyjnych**.

Przyszłe przepisy – w tym te opracowywane w ramach **ESPR** – muszą być spójne, aby uniknąć nakładania się obowiązków i niezamierzonych skutków. Środki, zwłaszcza dotyczące wykorzystania recyklatów, należy oceniać w ujęciu systemowym, tak aby zapobiec negatywnym efektom ubocznym.

Podkreślamy również znaczenie:

- **gotowości po stronie podaży**,
- **dostępu producentów do przejrzystych, cyfrowych informacji o produktach**,
- **dostosowania przepisów dotyczących substancji chemicznych do wymogów gospodarki o obiegu zamkniętym**, co pozwoli na bezpieczny recykling materiałów.

Aby wyrównać warunki działania podmiotów gospodarczych, proponujemy:

- **harmonizację przepisów**, która zapobiegnie podwójnemu opodatkowaniu towarów odnowionych i naprawionych,
- **ułatwienie transgranicznego przemieszczania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego**,
- **promowanie zamówień publicznych opartych na zasadach gospodarki o obiegu zamkniętym**.

Wreszcie, **jasne zachęty ekonomiczne** – takie jak ulgi podatkowe lub dotacje dla producentów przestrzegających przepisów – są kluczowe dla wyrównania różnic cenowych i wspierania zrównoważonych modeli dostaw. Działaniom tym powinny towarzyszyć **kampanie informacyjne** oraz **polityki wspierające popyt** na produkty trwałe, naprawialne i możliwe do modernizacji.

2. Fragmentacja rynków

Wyzwanie:

Brak prawdziwego jednolitego rynku UE dla odpadów i surowców wtórnych, spowodowany niespójnymi przepisami państw członkowskich, różnymi definicjami oraz złożonymi procedurami transportu transgranicznego, **utrudnia swobodny przepływ materiałów**. Taka fragmentacja **uniemożliwia osiągnięcie korzyści skali i zniechęca do kluczowych inwestycji infrastrukturalnych**.

Przedsiębiorstwa potrzebują stabilnych i przewidywalnych ram prawnych, aby móc opracować realne biznesplany dotyczące stosowania „strategii R” (naprawa, ponowne wykorzystanie, odnawianie i regeneracja), wspieranych przepisami UE ułatwiającymi wdrażanie praktyk gospodarki o obiegu zamkniętym. Jest to kluczowe dla wspierania odzyskiwania surowców krytycznych (CRM) oraz umożliwienia większego ponownego wykorzystania i przygotowania do ponownego wykorzystania w ramach działań transgranicznych.

Proponowane działania:

Wzywamy do **przyjęcia zharmonizowanych przepisów obowiązujących w całej Unii Europejskiej**, które zapewnią sprawne funkcjonowanie jednolitego rynku, w tym **spójność regulacji, klasyfikacji oraz procedur transportowych**. Zalecamy również wprowadzenie **jednolitych, prawnie wiążących definicji działań związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym** we wszystkich właściwych aktach prawnych oraz jasnych kryteriów określających „koniec cyklu życia odpadów”.

Zwracamy uwagę, że zwolnienia regulacyjne dla producentów mają kluczowe znaczenie dla wspierania działań na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów oraz dla rozwoju modeli biznesowych opartych na zasadach obiegu zamkniętego.

Proponujemy wreszcie wspieranie globalnej gospodarki o obiegu zamkniętym poprzez **priorytetowe traktowanie polityk koncentrujących się na jakości materiałów i ich identyfikowalności**, unikanie ograniczeń geograficznych oraz usprawnienie transgranicznego przepływu surowców wtórnych.

3. Bariery dla zrównoważonych i konkurencyjnych dostaw surowców wtórnych

Wyzwanie:

Materiały pochodzące z recyklingu często pozostają niekonkurencyjne cenowo w porównaniu z surowcami pierwotnymi i charakteryzują się **niestabilną jakością**. **Dodatkowo bardzo często są dostępne w ograniczonych ilościach**, co utrudnia ich wykorzystanie na większą skalę. Brak przejrzystości rynku oraz niewystarczające mechanizmy zachęt powodują, że surowce pierwotne wciąż stanowią domyślny wybór dla wielu przedsiębiorstw.

Sztywne, obowiązkowe cele dotyczące zawartości materiałów pochodzących z recyklingu lub ograniczenia w zakresie ich pozyskiwania (np. geograficzne czy wynikające z zamkniętego obiegu) niosą ryzyko **pomijania ograniczeń technicznych — takich jak wymogi funkcjonalności sprzętu elektrycznego i elektronicznego (EEE) czy potrzeba zapewnienia dłuższej żywotności produktów**. Mogą one również prowadzić do fragmentacji rynku oraz zakłóceń w łańcuchach dostaw.

Proponowane działania:

Proponujemy stworzenie sprzyjającego środowiska poprzez: priorytetowe wsparcie inwestycyjne dla infrastruktury zbiórki i przetwarzania, **zwiększenie finansowania badań i rozwoju w zakresie technologii odzyskiwania materiałów**, w tym recyklingu chemicznego, oraz **ustanowienie jasnych wytycznych dotyczących jakości zgodnych z normami międzynarodowymi**.

Konieczne są **usprawnione i spójne regulacje, które poprawią konkurencyjność cenową, jakość i stabilność dostaw materiałów pochodzących z recyklingu**. Takie działania zapewnią osiągalność i konkurencyjność obiegu zamkniętego, przy jednoczesnym zwiększeniu przejrzystości rynku i dostępu do rzetelnych informacji.

4. Nierówna jakość materiałów pochodzących z recyklingu:

Wyzwanie:

Nierówna jakość materiałów pochodzących z recyklingu, zwłaszcza w przypadku zastosowań wymagających wysokiej wydajności, **ogranicza ich wykorzystanie w produkcji**, również ze względu na utratę jakości podczas recyklingu. Obawy dotyczące bezpieczeństwa, wydajności, trwałości i zgodności z przepisami (np. *RoHS*¹, *REACH*²) oraz brak przejrzystości utrudniają zyskanie zaufania i upowszechnienie tych materiałów.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32011L0065>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02006R1907-20221217>

Proponowane działania:

Zalecamy **ustanowienie obowiązkowych norm jakości dla materiałów pochodzących z recyklingu WEEE w całej UE** na podstawie istniejących norm europejskich (EN 50625 i EN 50614) jako oficjalnych punktów odniesienia. Preferowanym narzędziem wdrażania takich polityk powinien być ESPR, który dostosowuje środki do konkretnych materiałów i produktów, korzystając z oceny skutków oraz jasno określa kryteria kwalifikowalności zarówno dla materiałów pochodzących z recyklingu przemysłowego (PIR), jak i konsumpcyjnego (PCR).

Realizacja tego celu powinna być wspierana poprzez zapewnienie stabilnych dostaw wysokiej jakości materiałów wtórnych oraz **jasne wymagania dla podmiotów zajmujących się recyklingiem w zakresie spełniania tych norm**. Materiały pochodzące z recyklingu muszą odpowiadać wysokim, technicznie wykonalnym standardom w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa, popartym klarownymi procedurami odkażania substancji starszego typu oraz zharmonizowanymi protokołami UE dotyczącymi oceny i identyfikowalności.

Wreszcie, kluczowe jest **przyspieszenie innowacji w zakresie technologii recyklingu poprzez dedykowane finansowanie badań i rozwoju**.

5. Nieoptymalne cele w zakresie zbierania WEEE

Wyzwanie:

Obecne **metody ustalania i wdrażania celów w zakresie zbiórki WEEE nie są dostosowane do rzeczywistych potrzeb**. Nie uwzględniają w wystarczającym stopniu **złożoności nowoczesnych produktów elektronicznych, ich zróżnicowanej żywotności, zmieniających się zachowań konsumentów ani rocznych zmian liczby sprzedanych urządzeń**. W efekcie wyznaczone cele mogą być nierealne lub nieefektywne.

Cele dotyczące wskaźnika odzysku koncentrują się wyłącznie na całkowitej ilości odpadów, co prowadzi do **niedostatecznego odzysku niektórych kluczowych lub strategicznych surowców z WEEE**. Bezpośrednio przyczynia się to do nieoptymalnego wykorzystania cennych materiałów wtórnych.

Dodatkowo niespójność w stosowaniu i egzekwowaniu tych celów w poszczególnych państwach członkowskich powoduje nierówności w zakresie zgodności i podważa wysiłki odpowiedzialnych producentów oraz organizacji odpowiedzialności producentów (PRO). W konsekwencji ogólna **skuteczność celów gospodarki o obiegu zamkniętym jest ograniczona, a systemowe niedociągnięcia w całym łańcuchu wartości prowadzą do ciągłych i znaczących strat cennych materiałów**.

Proponowane działania:

Zalecamy zmianę metodyki ustalania celów w zakresie zbiórki WEEE, aby była bardziej realistyczna i opierała się na rzeczywistej ilości starego sprzętu, który konsumenci muszą wyrzucić. Metodyka powinna **uproszczyć obliczenia i wprowadzić spójne podejście do sprawozdawczości w całej UE**. Cele w zakresie zbiórki nie mogą być ustalane wyłącznie na podstawie ilości nowego EEE sprzedawanego obecnie. Metoda generowania WEEE powinna bazować na dostępnych, realistycznych danych dotyczących wprowadzania produktów do obrotu oraz rozkładu okresu ich użytkowania według kategorii. Komisja Europejska powinna okresowo **analizować czynniki wpływające na wskaźniki zbiórki, w tym długość okresu użytkowania produktów, nowe technologie, trendy rynkowe, zachowania konsumentów oraz wartość surowców wtórnych**.

Poprawa celów w zakresie zbiórki będzie skuteczna jedynie przy podejściu „wszystkich podmiotów”, zapewniających odpowiedzialność w całym łańcuchu wartości. **Wszyscy uczestnicy zbiórki i przetwarzania WEEE powinni podlegać obowiązującym wymogom prawnym**. Sugerujemy również zastąpienie ogólnych celów w zakresie odzysku wybranymi celami dotyczącymi recyklingu poszczególnych materiałów, zgodnie z rozporządzeniem UE w sprawie baterii, przy uwzględnieniu stosunku nakładów do korzyści przy ich ustalaniu.

Bez odpowiedniego przetwarzania prawidłowo zebrane materiały nadal będą tracone. Dlatego obowiązkowe stosowanie norm przetwarzania EN WEEE w całej Europie jako standardu minimalnego, przegląd techniczny opcji odzysku surowców krytycznych oraz inwestycje w nowoczesne technologie recyklingu powinny znacząco przyczynić się do poprawy efektywności zbiórki.

6. Brak skutecznego egzekwowania przepisów

Wyzwanie:

Nawet najlepiej zaprojektowane przepisy nie przynoszą efektów bez skutecznego wdrożenia i egzekwowania prawa. Niespójne egzekwowanie ram WEEE w państwach członkowskich pozwala podmiotom **nieprzestrzegającym przepisów na obchodzenie obowiązków, co podważa odpowiedzialność operatorów i utrudnia realizację celów środowiskowych oraz wspieranie innowacji**. Kluczowym przykładem jest sytuacja, w której WEEE jest zbierane przez podmioty niezgłaszające przetworzonych ilości, a EEE trafia do konsumentów od podmiotów, które nie uczestniczą w systemach recyklingu WEEE ani nie finansują zarządzania odpadami.

Proponowane działania:

Wzywamy do znacznego wzmocnienia mechanizmów egzekwowania przepisów we wszystkich państwach członkowskich poprzez:

- przydzielenie odpowiednich zasobów krajowym organom nadzoru rynku,

- rozważenie wprowadzenia wiążących celów egzekwowania przepisów dla państw członkowskich,
- zbadanie możliwości utworzenia specjalnego organu egzekwującego na szczeblu UE.

Alternatywnie można rozszerzyć rolę Europejskiej Sieci Egzekwowania Przepisów dotyczących WEEE (EWEN) oraz powierzyć Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) zadania związane z monitorowaniem przestrzegania przepisów.

Sugerujemy również **rozszerzenie zakresu egzekwowania przepisów poza etap wejścia na rynek, aby objąć recykling, końcowe etapy cyklu życia produktów oraz powiązane działania, takie jak eksport**. Wdrożenie cyfrowych platform weryfikacji obowiązków związanych z odpadami mogłoby dodatkowo zwiększyć skuteczność nadzoru.

Sygnatariusze

APPLiA: <https://www.applia-europe.eu/>

CCIA: <https://ccianet.org/>

CECAPI: <http://www.cecapi.org/>

DIGITALEUROPE: <https://www.digitaleurope.org/>

EPTA: <http://www.epta.eu/>

Eurovent: <https://www.eurovent.eu/>

LightingEurope: <https://www.lightingeurope.org/>

Orgalim: <https://orgalim.eu/en/>

Toy Industries of Europe: <https://www.toyindustries.eu/>

WEEE Forum: <https://weee-forum.org/>